

BİLGİ TOPLUMUNA DÖNÜŞÜM POLİTİKASI

I – GİRİŞ

Bilgi, geleneksel faktörlerin yanı sıra üretimin en temel girdisi haline gelmiştir. Dünya ekonomisindeki küreselleşme ile bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler sonucunda, bilginin; üretilmesi, işlenmesi, erişilmesi, paylaşılması ve kullanılması, giderek uluslararası rekabetin ve sosyo-ekonomik gelişmenin itici gücü olmaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojileri ve gelişen küresel ekonomi, ülkelerin gelişme ve uluslararası rekabet yarışında büyük fırsatlar sunmakla beraber yeni tehditleri de beraberinde getirmiştir. Bilgiyi üreten, bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin olarak kullanan ülkeler, sağladıkları verimlilik artışıyla uluslararası rekabet avantajı kazanmaktadır. Küresel rekabet koşullarında bu araçtan etkin olarak yararlanamayan ülkeler ise yarışın dışında kalma tehdidiyle karşılaşmaktadır.

Bu belgede, Türkiye'nin küresel rekabette avantaj sağlayarak dünya pazarından daha fazla pay almak ve toplum refahını artırmak amacıyla, bilgi ekonomisine geçmesi ve bilgi toplumuna dönüşmesine yönelik politikalar belirlenmektedir.

II – VİZYON

Türkiye'nin bilgi toplumuna dönüşümdeki vizyonu; bilim ve teknoloji üretiminde odak noktası haline gelmiş, bilgi ve teknolojiyi etkin bir araç olarak kullanan, bilgiye dayalı karar alma süreçleriyle daha fazla değer üreten, küresel rekabette başarılı ve refah düzeyi yüksek bir ülke olmaktır.

III – AMAÇLAR

Bu vizyonu gerçekleştirmek üzere, aşağıdaki amaç ve esaslar benimsenmiştir:

1. Ekonomik gelişme ve rekabetçiliğin artırılması

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler sayesinde, ekonomide serbest piyasa mekanizmasının işleyişi etkinleşmektedir. Dünya ekonomisindeki serbestleşme eğiliminin de etkisiyle pazara giriş-çıkış koşullarının yanı sıra, tedarik, tasarım, üretim, dağıtım, satış, satış sonrası hizmetler ve müşteri ilişkileri de değişime uğramaktadır. Dünya pazarlarındaki değişimi yakından izleyen firmalar ve sonuçta ülkeler için yeni ekonomik gelişme ve açılım fırsatları doğmaktadır. Tüketici taleplerine uyumlu, yenilikçi, kaliteli ve hedef kitleye uygun fiyatla mal ve hizmet sunabilen rekabetçi firmalar küresel pazarlarda hakim olmaktadır.

Küresel ekonomideki bu değişime uygun olarak; ülkemizin rekabet gücünün artırılması amacıyla, Ar-Ge ve yenilikçilik yeteneklerinin güçlendirilmesi ve elektronik ortam dahil iş yapma koşullarının geliştirilmesi yönünde gerekli tedbirler alınacaktır. Özellikle KOBİ'lerin daha uygun koşullarda rekabet ortamına kavuşturulması ve bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin olarak kullanmaları öncelikle ele alınacaktır.

2. Yaşam kalitesinin yükseltilmesi

Dönüşüm sürecinden amaçlanan, toplumsal refahın artırılması ve toplumun yaşam kalitesinin yükseltilmesidir. Bu çerçevede; vatandaşların, özel sektörün ve toplumun tüm kesimlerinin ekonomik ve sosyal koşullarının iyileştirilmesi için bilgi ve iletişim teknolojilerinin sunduğu imkanlardan en etkin şekilde istifade edilecektir. Toplumun özel ilgiye ve desteğe muhtaç kesimlerinin ihtiyaçları öncelikli olarak göz önünde bulundurulacaktır.

3. İstihdamın artırılması

Bilgi toplumuna dönüşümde istihdam koşulları da değişim geçirmektedir. Yeni iş sahaları ve meslek dalları ortaya çıkmakta, esnek zamanlı ve uzaktan erişimle ofis dışı çalışma yöntemleri geliştirilmektedir. Bu gelişmelere paralel olarak özel sektörde ve kamuda, bilgi ekonomisi kriterlerine uygun nitelikte iş gücü istihdamını özendirerek tedbirler alınacak, bilgi ekonomisini oluşturan yeni iş sahalarının gelişimi teşvik edilecek ve yeni çalışma usullerini destekleyecek düzenlemeler hayata geçirilecektir.

4. Rekabetçi bilgi ve iletişim teknolojileri piyasasının oluşumu

Bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımının yaygınlaşması, kaliteli ve yenilikçi hizmetlerin uygun fiyatla sunumunu gerekli kılmaktadır. Bunun sağlanması için, bilgi ve iletişim teknolojileri piyasasında ürün ve hizmet fiyatlarının rekabetçi piyasa koşullarında oluşması büyük önem arz etmektedir. Bu kapsamda; düzenleyici kurumların gözetiminde, bilgi ve iletişim teknolojileri pazarının her segmentinde rekabetçi bir piyasa yapısının oluşumu ve bu yapının sürdürülebilirliğini sağlamaya yönelik yasal ve idari düzenlemeler yapılacaktır. Ülkemizin, bilgi ve iletişim teknolojileri pazarında bölgesel hizmet merkezi haline dönüştürülmesi için uygun politikalar geliştirilecektir.

5. Şeffaf ve etkin kamu yönetiminin oluşturulması, kamu hizmetleri sunumunun iyileştirilmesi

Kamu yönetiminin etkin, şeffaf ve nitelikli hizmet sunumunun gerçekleştirilmesi, geleneksel kamu yönetimi anlayışında birçok değişikliği zorunlu kılmaktadır. Bunu başarmanın en önemli aracı ise bilgi ve iletişim teknolojilerinden en üst düzeyde istifade ederek; kamu kurumlarının iş süreçlerinin yeniden tanımlanması, ulusal güvenliği ilgilendiren konularda özel düzenlemeler yapma gereği göz önünde bulundurularak kurumlar arası işbirliğinin ve bilgi paylaşımının sağlanması ve kamu hizmetlerinin elektronik ortamda sunulması aşamalarının gerçekleştirilmesidir. Bu amaçla, karar alma süreçlerinin iyileştirilmesi ile etkin ve

hızlı kamu yönetiminin oluşturulmasına yönelik e-Devlet projeleri vatandaş ve iş dünyası odaklı hizmet sunumu yaklaşımıyla hızla hayata geçirilecektir. Yerel yönetimlerin, değişen kamu yönetimi anlayışıyla artan önemine paralel olarak, e-Devlet uygulamalarından etkin şekilde yararlanması sağlanacaktır.

6. Bölgesel gelişmenin sağlanması

Bilgi ve iletişim teknolojileri, bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılması konusunda büyük fırsatlar sunmaktadır. Özellikle, merkezde sunulan kamu hizmetlerinin kırsal ve uzak bölgelere yaygınlaştırılması, yerel yönetimlerin hizmet kapasitesinin artırılması, eğitim, sağlık gibi bölgesel gelişmişlik düzeyini etkileyen sosyal altyapının geliştirilmesi için bilgi ve iletişim teknolojileri imkanlarından azami ölçüde yararlanılacaktır.

7. Avrupa Birliğine uyum

Ülkemizin Avrupa Birliğine üyelik sürecinde, bilgi toplumuna dönüşüm kapsamında ihtiyaç duyulan politika ve müktesebat uyumu konusunda gerekli çalışmalar süratle tamamlanacaktır.

IV – TEMEL POLİTİKALAR

Türkiye'nin bilgi toplumuna dönüşümünü sağlamak için belirlenen amaçlara uygun olarak, aşağıda belirtilen temel politikalar çerçevesinde ihtiyaç duyulan hukuki, teknik ve ekonomik düzenlemeler uygun araçlarla hayata geçirilecektir.

1. İş Ortamı ve Girişimcilik

Başta bilgi ve iletişim teknolojileri sektörü olmak üzere, bilgi ekonomisi oluşumunu etkileyen faaliyetlerin daha fazla ekonomik ve sosyal katma değer üretmek üzere geliştirilmesi ve yeni iş alanlarının gelişimine uygun ortam hazırlanması amacıyla, iş yapma ortamını etkileyen ana faktörler gözden geçirilecektir. Bu kapsamda; bürokratik engellerin kaldırılması, fikri hakların korunması, kamu alımları, e-ticaret

dahil olmak üzere iş ortamını etkileyen hukuki altyapının geliştirilmesi, yabancı sermayenin özendirilmesi, özelleştirmenin tamamlanması, ekonomide kamunun ağırlığının azaltılması gibi konular öncelikle ele alınacaktır. Bu konularda yapılacak çalışmalarda, kamunun düzenleyici ve politika belirleyici rolünü etkin olarak yürütmesi, başta KOBİ'ler olmak üzere işletmelerin ekonomik verimliliklerinin artırılarak rekabet gücünün geliştirilmesi esas alınacaktır.

2. Ar-Ge, Yenilikçilik ve Sanayi Politikaları

İşletmelerin teknoloji kapasitelerinin ve yenilikçilik için ihtiyaç duydukları desteklerin artırılması, üniversite-sanayi işbirliğinin desteklenmesi ve işletmelere küresel rekabet avantajı kazandıracak sanayi politikalarının geliştirilmesi sağlanacaktır. Yerli üretimin ihtiyaç duyduğu yüksek teknoloji ürünlerinin geliştirilmesine yönelik özel ve kamu araştırma kurumları ve üniversitelerde Ar-Ge projeleri öncelikle desteklenecek ve geliştirilen ürünler, ihtiyaçların giderilmesinde öncelikle kullanılacak ve kullandırılması için gerekli tedbirler alınacaktır.

3. Bilgi ve İletişim Teknolojileri

Bilgi toplumuna dönüşüm sürecinde, bilgi ve iletişim teknolojilerinden etkin biçimde yararlanılması esastır. Bu çerçevede; bilgi ve iletişim teknolojileri sektörünün uluslararası düzeyde rekabet edecek bir yapıda gelişimini sağlayacak, altyapı ve hizmet sunumunda pazarın gelişimini teşvik edecek uygun ekonomik ve hukuki düzenlemeler ile herkesin makul ücretlerle bilgi ve iletişim teknolojilerinin sunduğu imkanlardan yararlanmasına ilişkin politikalar belirlenecek ve uygun mekanizmaları geliştirmek üzere çalışmalar yapılacaktır. Özellikle, yazılım sektörünün gelişmesi, genişbant erişimin ve katma değerli hizmetlerin yaygınlaştırılması teşvik edilecektir.

4. Sosyal Dönüşüm

Bilgi toplumuna dönüşüm, sadece ekonominin geleneksel mekanizmalarını değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel değişimi de bünyesinde barındıran bütüncül bir

olguyu içermektedir. Sosyal ve kültürel yaşam, bilgi ve iletişim teknolojilerinin sağladığı imkanlarla zenginleşmekte, kültürel etkileşim artmakta ve sosyal yaşamı ilgilendiren kararların alınmasında bireysel katkıların önemi ve rolü daha da belirginleşmektedir. Bu kapsamda; sosyal altyapının temel taşları olan eğitim, sağlık ve kültür alanlarında bilgi toplumunun gerekleri yerine getirilecek, dönüşümün etkinliğini artırmaya yönelik tedbirler alınacak ve kazanılacak ekonomik faydaların sosyal yaşama etkin bir şekilde yansıtılması için gerekli çalışmalar yapılacaktır. Yaşam boyu eğitim imkanları sosyal ve kültürel gelişimin aracı olarak değerlendirilecek, gereken altyapı ve fırsatlar toplumun tüm kesimlerine açık olacaktır.

Bilgi toplumu olabilmenin en önemli koşulu, eğitim ve gerekli insan kaynağının planlanması ve yetiştirilmesidir. Bu kapsamda; öncelikle öğretmenler ve geleceğin insan kaynaklarını oluşturacak eğitim çağındaki gençlerin, bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin kullanan bireyler olarak yetiştirilmesi amacıyla eğitim alanında gerekli düzenlemeler yapılacaktır. Bunun yanı sıra, toplumun tüm kesimlerinin, yaşam boyu eğitim yaklaşımı çerçevesinde bilgi toplumunun gerekli kıldığı yeteneklere kavuşturulması sağlanacaktır. Bilgi ekonomisinin gerektirdiği meslek sınıflarında üretime odaklı yeterli sayıda ve yetkinlikte işgücünün yetiştirilmesine özel önem verilecektir.

5. Etkin Kamu Yönetimi

Kamunun, bilgi ve iletişim teknolojilerinden istifade ederek, iş dünyası ve vatandaşlara kaliteli, hızlı, şeffaf, etkin ve güvenilir hizmetler sağlaması esastır. Bu amaçla yerel yönetimler dahil olmak üzere kamuda, öncelikle iş dünyası ve vatandaşın yoğun olarak kullandığı hizmetlerden başlamak üzere; birlikte işleyen, veri paylaşımını esas alan, maliyet etkin ve vatandaş odaklı iş süreçlerinin yeniden tasarlandığı e-Devlet yapısı hızla oluşturulacaktır. Bu yapı oluşturulurken, kişisel bilgilerin güvenliğinin sağlanması için gereken yasal ve idari tedbirler alınacaktır.

V – e-DÖNÜŞÜM TÜRKİYE PROJESİ

Yukarıdaki amaç ve temel politikalar ışığında; Türkiye'nin e-Dönüşümüne ilişkin tüm çalışmalar e-Dönüşüm Türkiye Projesi kapsamında yürütülecektir. Tüm ülkeyi ilgilendiren bilgi toplumuna dönüşüm sürecinde en etkili faktör liderlik ve siyasi kararlılıktır. Hükümet düzeyinde kararlılık ve destek sürdürülecektir. Bu açıdan, gerekli somut adımların atılabilmesi için ihtiyaç duyulan kararlar, hükümet tarafından vakit geçirilmeden alınacak ve hayata geçirilecektir. Kamuda e-Dönüşüm liderliği önemle ele alınacak, kamu bu ilkeler ışığında iş dünyası ve vatandaşlara yol gösterici olacaktır.

En genel anlamıyla Türkiye'nin bilgi toplumuna dönüşümünü hedefleyen e-Dönüşüm Türkiye Projesi'nin ilgili Başbakanlık genelgeleri ve İcra Kurulu kararları çerçevesinde en etkin biçimde yürütülmesi ve kısa zamanda somut sonuçlar elde edilmesi için çalışmalar gayret ve özveriyle sürdürülecektir.

e-Dönüşüm Türkiye Projesi kapsamında yürütülecek kamu projelerinin finansman ihtiyacının karşılanması amacıyla gerektiğinde yatırım bütçesi içerisinde ayrı bir tahsisat kalemi oluşturulacak ve yıllara sari projelerde proje süresini aksatmayacak şekilde kaynak tahsisi sağlanacaktır.

e-Dönüşüm Türkiye Projesi kapsamında yer alan kamu projelerinin yürütülmesinde, bu politika dokümanında yer alan amaç, ilke ve esaslar gözetilecektir.

e-Dönüşüm Türkiye Projesi'nin hayata geçirilmesinde, Avrupa Birliği tarafından kabul edilen Lizbon Stratejisi ve Türkiye'nin taraf olduğu e-Avrupa Girişimi öncelikle dikkate alınacaktır. Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası tüm program, proje ve çalışmalar, e-Dönüşüm Türkiye Projesi ile uyumlu bir biçimde uygulanacaktır. Başta, e-Avrupa Girişimi olmak üzere, katılım sağlanan tüm çalışmalardan elde edilen tecrübeler Projeye aktarılacaktır.

Türkiye'nin bilgi toplumuna dönüşümünü hedefleyen e-Dönüşüm Türkiye Projesi kapsamında yapılacak çalışmalarda;

1. Proje ve uygulamalarda, herhangi bir teknoloji tercihini öne çıkartmayan ve teknolojik bağımlılık yaratmayan çözümlerin benimsenmesi,
2. Kullanıcı / vatandaş odaklı uygulamaların öncelikle gerçekleştirilmesi,
3. Açık standarda dayalı ürün/hizmetlerin alınması,
4. Mükerrer ve birbiriyle örtüşen yatırımlardan kaçınılması,
5. Uygulama projelerinin mutlak surette bir yapılabirlik etüdüne dayandırılması,
6. Veri paylaşımını esas alan birlikte işleyen sistemlerin kurulması,
7. Yaygın uygulama projelerine, pilot ve/veya aşamalı olarak başlanıp, bu aşamanın sonuçları doğrultusunda ulusal düzeyde yaygınlaştırılması,
8. Doğrudan herhangi bir kamu kurumunun bünyesinde yürütülmesi mümkün olmayan proje ve faaliyetlerin genel koordinatör birim tarafından yürütülmesi,
9. Yapılacak düzenlemelerde ve uygulama projelerinde, kişisel bilgilerin korunması ve ağ güvenliğinin teminat altına alınması,
10. Ürün ve hizmet tedarikinde piyasa mekanizmalarının işlerliğinin sağlanması,
11. Bilgi toplumuna dönüşümün izlenmesi ve uygun politikaların zamanında oluşturulması amacıyla tüm çalışmalarda, izleme ve değerlendirme kriterlerinin belirlenmesi ve bu kriterlere göre ortaya çıkan istatistiki verilerin ve sonuçların duyurulması,
12. İyi bir yönetim modeli oluşturularak, ilgili tüm kesimlerin karar alma süreçlerine etkin katılımının sağlanması; bu amaçla, bilgi toplumuna dönüşüm sürecinde yürütülen tüm proje ve uygulamaların; vatandaşlara, iş dünyasına, kamu kurumlarına, üniversitelere ve sivil toplum örgütlerine mümkün olan en etkin araçlar kullanılarak aktarılması, elde edilen sonuçların dönemseller olarak kamuoyu ile paylaşılması,

temel ilke olarak alınacaktır.

VI – YÖNETSEL MODEL ve UYGULAMA SÜRECİ

Başbakanlık Genelgesi ile oluşturulan e-Dönüşüm Türkiye İcra Kurulu, Projenin en üst seviyede izlenmesi ve yönlendirilmesi ile görevlidir.

Uygulamaya konulan Kısa Dönem Eylem Planı (KDEP) ile hedeflenen temel çalışmaların 2004 sonunda tamamlanmasına gayret edilecektir. Bu politika dokümanı çerçevesinde danışmanlık hizmeti alınarak hazırlanacak strateji, uygulama modeli ve öncelikli projeleri içerecek orta vadeli eylem planı 2005 yılından itibaren yürürlüğe konulacaktır.

Strateji çalışması, bilgi toplumuna dönüşümün temel politikalarına bağlı kalınarak hazırlanacaktır. Bu çalışma, Türkiye'ye özgü analitik bir modeli içerecek şekilde, bilgi toplumu hedefine odaklı ve tutarlı olacak, dünyadaki en iyi uygulamaları yansıtabilecek, izleme ve değerlendirme kriterlerini belirleyecek ve ilgili kesimlerin rollerini net olarak tanımlayacaktır.

Kalkınma Planları, ilgili kamu politikaları ve kamu kurum ve kuruluşlarınca hazırlanacak stratejik planların, hazırlanacak Bilgi Toplumu Stratejisi ile uyumlu olmasına özen gösterilecektir.